

PROSVEȚTA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sunday and Holidays.

LETTO—YEAR XVII. Come lists \$5.00. Entered as second-class matter January 28, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sreda, 12. novembra (Nov. 12), 1924.

Subscription \$5.00 STEV.—NUMBER 267.

PODJETNIKI ZNAJO CENITI ORGANIZACIJO.

SATO SVOJE ORGANIZACIJE
GRADE, DELAVSKE PA
PODIRAJO.

Kolikor popolnejša je podjetnička organizacija, toliko bolj trpe delavci.

Philadelphia, Pa. — William J. Wall, solastnik Nicetown Dye Works, je izdelal poročilo, ki pomeni, koliko je v štirih letih končila tekstilnim podjetnikom organizacija Philadelphia Textile Manufacturers Association. Organizacija je zalažala podjetnike in delavce in sicer v pot sto tridevdeset tovarnah. Podjetnička organizacija ima zdaj zabeležene podatke o 132,000 delavcih, ne da bi tovarnarji izdali še posebej denar za ta zanje izredno velik material.

Ti podatki povedo podjetniki, koliko časa je delavec delal v tevtrah, kako se je obnašal, delavci so tudi razdeljeni po njih možnosti in delu, ki ga opravljajo v tekstilni industriji.

Skoraj vseh v tekstilnih tovarnah v Philadelphiji je vvedena naprava delavnica. Tovarnarji so zato veseli tega poročila, kajti naj imajo o vsakem delavcu potrebe, ki so jih že zdavnaj iz sreči.

V zadnjem letu se je podjetnička organizacija pridružilo 48 tekstilnih tovarnarjev.

Ampak organizirani delavci v Philadelphiji pravijo, da se očrščajo delavcev vrati veliko bolj uspešno, od kar so se podjetnički organizirali. Načini so, da je organizacija velike vrednosti in tistega, ki je organizirana. Leta vztrajajo pri tem, da je organizacija za podjetnike pripoveduje, delavske organizacije pa se na uničijo. Ako bi delavci tako stvar razumeli, zakaj se treba organizirati, kot jo razumejo podjetniki, ki kmalu ne morene odprte delavnice v Združenih državah.

Razporoke so množiče bolj kakor poroke.

Nadno poročilo pravi, da je število divoraov narastlo 11%, število porok pa 8% v problemu.

Washington, D. C. — Razporočilo Ameriki se bolj množe kakor poroke. To je razvidno iz poročila, ki ga je objavil biro za ljudstvo dne 9. novembra. Pojavilo se glasi, da je bilo v letu 1922. 1.223.825 porok v Združenih državah, dočim je bilo v letu 1922. 1.129.045 porok. Na drugi strani je bilo v prejšnjem letu 1.139 razporok, v letu 1922. pa 1.115.

Iz tega sledi, da je število razporok narastlo enajst odstotkov, število porok pa samo nekaj čez odstotkov.

**NEAVNAVNA PROTI POŠTNIM
ROPARJEM ZOPET OD-
LOŽENA.**

Glascock je menda izpovedal v plenu \$1,200,000.

Chicago, Ill. — Ko je imela pravico obravnavati proti poštnim roparjem, ki so pri Rondoutu oprostili vikarja, Brent Glasscock, ki je skrit veliki plen \$100,000. Sodnik je odredil, da obravnavata odločitev.

Socialisti zmagili v Nemčiji.

Berlin, 11. nov. — Ako volitve Nemčiji izpadajo v splošnem kakor so izpadle včeraj v Italiji, kjer so se vrstile za dobitnika, torej se ni batilo, pridejo monarhisti na krmilo.

Ahauhtu so socialisti dobili več

velik kakor vse ostale stranke.

Pregled dnevnih do-
godkov.

Amerika.
Zborovanje zadružnikov otvorjeno v New Yorku.

Kapitalisti znajo ceniti vrednost organizacije.

Pomenljive politične govorice v Washingtonu.

Kongresnik Hill, ki dela vino, oproločen.

Razporoke v Ameriki se bolj mnoge kot poroke.

Po svetu.

Fašistovski redim v Italiji se maje vkljub Mussolinijevi trmi.

Ibanez prevzel duševno vodstvo španske revolucije.

Danska socialistična vlada predložila načrt za odpravo armade.

Krisa v Avstriji narašča. Češki železničarji izrazili simpatije.

Lokalna zmaga socialistov v Nemčiji.

Calles navdušeno sprejet od delavcev v Mehikiškem mestu.

Delavci in farmarji ohranite organizacijo!

SOCIALISTI SO V ZADNJI KAMPANIJI IZRABLJILI NAJVEČ DELA.

To primajo zdaj vse!

Washington, D. C. — Delavci in farmarji, ohranite svojo politično organizacijo!

Tak je bil molčec sklep, ki se je dosegel na seji washingtonske skupine narodnega komiteja konference za progresivno politično akcijo, ki se je obdržala dne 6. novembra, da se razpravlja zadnji predsedniški konjan.

Navzoč so bili Johnston, Keating, Manly, Marsh, Holder, mrs. Mabel Costigan in g. Isabel Kending. Presečali so uspehe zadnjih volitav in predsednik Johnston je dejal, da je šest milijonov glasov najboljša garancija, da bo ljudstvo zopet lastovalo vladu.

Fakt, da je bila za glasovnico progresivne koalicije oddana ena petina glasov, ni učinkoval na senatorja Wheelerja, ki je bil podpredsedniški kandidat. On občutil, da poraz mnogih progresivnih kongresnikov v zbornicah in da je senator Brookhart komaj učel porazu v Iowi, dokumentira brezbrinost farmarjev in industrijskih delavcev. Dejal je, da so najbolj heroično delo izvršili starci radikalci — socialisti in če ni teh ne bilo, da bi kampanjsko delo imelo pokazati malo uspehov.

Ustanovitev nove stranke je precej odvisna od njegovega menjenja in kako se razvije čut odgovornosti v splošnem med strokovno organiziranimi delavci in med farmarji za skupno obrambo tistih, ki producirajo vse bogastva. Med njimi se ni pokazala požrtvovnost in nekateri so že prešli v tabor republikanske stranke za plati.

Nobeden progresovcov ne prima, da bo kongres kontroliral predsednika Coolidgea in njegovega "bossa" Andrew Mellona. Oni priznajo, da se bo načelo med ravnikarje izvoljenimi republikanci dovolj rebelov, da bodo progresivi imeli odločilno besedilo v važnih zadevah. Vse, kar lahko Mellon v prihodnjih dveh letih doseže, je to, da ne pojde legislativno delo v kongresu naprej.

Odbor konference za progresivno politično akcijo se snide v Washingtonu dne 12. decembra, da izdela poziv za narodno konvenčijo, ki se bo načelo med ravnikarji izvoljenimi republikanci dovolj rebelov, da bodo progresivi imeli odločilno besedilo v važnih zadevah. Vse, kar lahko Mellon v prihodnjih dveh letih doseže, je to, da ne pojde legislativno delo v kongresu naprej.

Calles navdušeno sprejet od delavcev v Mehikiškem mestu.

STIRINAJSTLETNO DEKLE U- MORJENO NA BRUTALEN NAČIN.

East Chicago, Ind. — 14-letno Florence Gwazda so načili umorjeno na brutalen način. Njeno razmerno truplo je ležalo med železničkimi tiri Železnice Belt Line in tovarniškimi poslopji Union Products kompanije. Njen tlinik je bil prezenčan do kosti in odrezan ji je bil jezik. Vsi znaki govorijo, da se je dekle bojevalo za svoje življenje, preden je podleglo brutalnemu napadalcu.

Policija sodi, da je bil napadalec dekletu poznan, ker ji je odrezal jezik, ko ji je zadal smrtno rano.

PLEMENSKA VOJNA NA JUGU.

Harrodsburg, Ky. — Belopoltna država je pogurala pet stotin zmorcev iz taborišča, ki so delali pri jezu na reki Dix, ki je oddaljen osem milij od mesta. Pozvala je bila takoj milica, da brani zmorce.

Goverorica se širi, da so zamorec izgnali, ker je neki zamorec ustrežil 18-letnega ženina Edwarda Winkleyja. Ljudje ne verjamajo, da je goverorica resnica, ampak menijo, da so zamoreci delali z neko meždru konkurirajočim belopoltnim delavcem. To potrdi vest, da je bila na željo podjetnikov takoj odpolana milica, ki varuje za morske delavce.

Slovenski delavec, ki hodi izveni, da je izkoristil demokratično stranko. Socialisti ne bodo na to nujno prisilji. O tem ni dvoma. V poletju prihaja bolj konzervativ-

ZADRUŽNIKI ZBORUJEJO V NEW YORKU.

RUSIJA JE POSLALA TUDI SVOJEGA DELEGATA.

Ustanovi se tudi delavska uni-
verza.

New York, N. Y. — George F. Kenn, delegat iz Kanade na četrtek kongresa zadružnikov, je izjavil, da je zadružno gibanje na kapitalizem pisava na steni. Kongres zboruje v Greenwich House in Keen je prinesel pozdrave knjižničnikov. "Britiska delavska vlada je bila zadružna", je reklo Keen. "Iz volejšča je bil zadružen.

Baltimore, Md. — Kongresnik John P. Hill, ki je naredil nekaj galon vina in potovoval zvezne oblasti, naj ga arretirajo, je 11. t. m. izvajeval veliko zmago pred takojšnjim zveznim sodnikom.

Sodnik v Baltimoru je razsodil, da Volsteadov zakon ne velja za pijačo, ki se rabi doma.

Baltimore, Md. — Kongresnik John P. Hill, ki je naredil nekaj galon vina in potovoval zvezne oblasti, naj ga arretirajo, je 11. t. m. izvajeval veliko zmago pred takojšnjim zveznim sodnikom.

Sodnik v Baltimoru je razsodil, da Volsteadov zakon ne velja za pijačo, ki se rabi doma.

Baltimore, Md. — Kongresnik John P. Hill, ki je naredil nekaj galon vina in potovoval zvezne oblasti, naj ga arretirajo, je 11. t. m. izvajeval veliko zmago pred takojšnjim zveznim sodnikom.

Baltimore, Md. — Kongresnik John P. Hill, ki je naredil nekaj galon vina in potovoval zvezne oblasti, naj ga arretirajo, je 11. t. m. izvajeval veliko zmago pred takojšnjim zveznim sodnikom.

Baltimore, Md. — Kongresnik John P. Hill, ki je naredil nekaj galon vina in potovoval zvezne oblasti, naj ga arretirajo, je 11. t. m. izvajeval veliko zmago pred takojšnjim zveznim sodnikom.

Baltimore, Md. — Kongresnik John P. Hill, ki je naredil nekaj galon vina in potovoval zvezne oblasti, naj ga arretirajo, je 11. t. m. izvajeval veliko zmago pred takojšnjim zveznim sodnikom.

Baltimore, Md. — Kongresnik John P. Hill, ki je naredil nekaj galon vina in potovoval zvezne oblasti, naj ga arretirajo, je 11. t. m. izvajeval veliko zmago pred takojšnjim zveznim sodnikom.

Baltimore, Md. — Kongresnik John P. Hill, ki je naredil nekaj galon vina in potovoval zvezne oblasti, naj ga arretirajo, je 11. t. m. izvajeval veliko zmago pred takojšnjim zveznim sodnikom.

Baltimore, Md. — Kongresnik John P. Hill, ki je naredil nekaj galon vina in potovoval zvezne oblasti, naj ga arretirajo, je 11. t. m. izvajeval veliko zmago pred takojšnjim zveznim sodnikom.

Baltimore, Md. — Kongresnik John P. Hill, ki je naredil nekaj galon vina in potovoval zvezne oblasti, naj ga arretirajo

Pomenljive so govorice v Washingtonu.

V političnih krogih rešetajo, pretrajajo in ugibajo.

Washington, D.C. (Federated Press)

Nobeno ugibanje, kako predsednik Coolidge, razdeli sadove zmagje med političarji stare garde, ni presmešno in presenetljivo. Naj gre človek, kamor hoče, v pisarni v Beli hiši, v hodniku državnega departmента, v pisarni senatorjev ali članov kabinet, v redalih ali pa v pisarni konгресnih odsekov, povod sliši posenke, da dobimo nov kabinet in kako bodo razdeljeni odseki kongresne zbornice in senata. Konzervativni listi proščajo pri Coolidgeu, naj ne nastopi v argumentari reakcijonarji poz, političarji s trdih obrazov pa hite iz državnih glavnih stanov v mestu in zahtevajo službe. Ako ne dobe služb, bodo sitnosti.

Država Wyoming, navadno reakcijonarna, je skoraj padla iz Coolidgevih vrst. Frank Mondella, ki je bil pred dvema letoma porašen v omenjeni državi, zdaj uvažujejo, da dobi mogoče mesto v kabinetu. On je predsedoval konvenciji starinov v Clevelandu. Ako ne postane poljedelski tajnik, lahko postane tajnik za notranje zadeve. To bo dovrštip na Coolidge glede konservacije naravnih bogastev, ker on zahteva, da se tajnik Work odlovi. Work je bil dober učenec Falls, ampak če Mondell pride do moci, on se ne bo prav niti obotavljaj, da podari vodne sile v Yellowstone Parku.

Daughertyjevi prijatelji trdijo, da ni res, da Daugherty zoper postane justični tajnik. Njegovi prijatelji govore, da zdaj zasluži dve sto petdeset tisoč dolarjev na leto kot korporacijski avokat. Tega pa ne povejo, kakšni so njegovi posli in koliko manj davka je treba plačati njegovim klijentom.

O mladem Rooseveltu, katemu je suknja njegovega očeta prevelika, govore, da postane mornariški ali pa vojni tajnik. Charles Beacher je eden sladkorov pes, kateremu je bila povrjeta naloga, da izdelava platformo na Coolidgevi konvenciji, smatrajo za tekmeča polkovnika Geo. Harveyja in Herbert Hooverja glede državnega tajnikštva, ako nanese slučaj, da ga dolžnosti do njegove družine vežejo, da se zoper vrne k advokatski praksi. Hughes ne sine vprav sedaj besede, ampak štrena je tako zamotana, da se mogoče v marcu poslov. Ako Harvey postane njegov naslednik, tedaj bodo ponudili Warrenu drugo mesto in sicer službo poslanika v Londonu.

Herbert Hoover je pa problem. Kakor Winston Churchill v Veliki Britaniji dela preglavico strani, sa katero se izreče, tako je tudi z njim. Coolidge bi ga rad obdržal kot trgovskega tajnika, ampak ni mu dobrodošel kot tajnik državnega departmента. Pa tudi noče, da se vrne v civilno življenje. Kazaj? Ej, Hoover je vedno misli, da dobi nekega dne nominacijo kot predsedniški kandidat. Coolidge ga želi obdržati pod svojo lastno kontrolo... pa pod kontrolo Andrew Mellona in Frank Stearnsa. Hoover bi kot načelnik kabineta izrabil vso možnost za publikacijo v razglasjanju svoje osebe. Tako bi postal značilna oseba v stranki. Zatemnil bi skupino Mellon-Stearns-Coolidge v javnosti. Ako se pa vrne nazaj v civilno življenje, pa lahko organizira kampanjo v svojem lastnem interesu, ne da bi se mu bilo treba pri tem ozirati na želje administracije.

Res je, da so bili političarji Coolidgeve stranke šest mesecov nazaj obupni. Misili so, da zmagajo demokratije. Spominjajo se, da Hoover ne tvori takojanje nevarnosti. Ampak oni so previdni in nečejo tvegati njezar.

Predsednik Butler bo mogoče imenovan v senatu, kot začasni namestnik Lodga Gillet, ki pride v senat na Coolidgevo zahtevo, bo delil patronato v Massachusettsu. Butler bo nadzoroval imenovanja, ki navadno spadajo v področje predsednika stranke, ki je zmagala. Za usluge bo delil vplivna mesta v senatnih komitejih. Gojnja bo pričela, da Mellonova predloga za znižanje davkov pride na dnevni red v kongresu še to zimo. Pogorela bo in predsednik Coolidge bo pričel razdeljevati zvezne urade in plače in pri tem bo obdržal v jasnen spominu aplikantovo delo glede vprašanja. Progressivci opazjujejo mirno ta polejaj in gonjo, posebno pa prednosti službovec, ki prihaja v

Belo hišo in naznajajo krah v letu 1926. Oni zaupajo Dawesovim, Mellonovim in Coolidgevimi ljudem, da poderejo stebre svoje lastne politične stavbe v prihodnjih dveh letih tako, da pade na je.

NEIZUČENI URARSKI DELAVCI SE ORGANIZIRajo.

New York, N. J. — Urarski delaveci pri Waltham Watch kompaniji stavljajo že dvanašти teden. Take stavke še ni bilo med neizučenimi urarskimi delaveci, prav Joseph Eisenberg, tajnik organizacije International Jewelry Workers' Union. Stavkuječi delaveci pri Waltham Watch kompaniji so organizirani v svoji organizaciji. Ta organizacija je zdaj vpravila za vstop v splošno organizacijo urarskih in draguljarških delaveckih.

Eisenberg pravi, da te delaveci pri raznih kompanijah kot Waltham, Elgin, Hamilton in Illinois imenujejo neizučene urarske delavece, ker zna vsak delavec izdelati sam gotov del pri ur, ne zna pa izdelati cele ure ali jo pa popraviti. Zdaj bodo organizirali tudi te delavece.

Organizatorji Ameriške delavške federacije in International Jewelry Workers' Union so pomagali organizirati delavece pri Waltham Watch kompaniji.

VELIKI MINOŽINA ŽGANJA ZAPLJENJENEGA.

Atlanta, Ga. — Tukaj so zaplenili največjo pošiljatev dragega žganja, ki je bila kdaj poslana v to državo. Pošiljatev je sestala iz 24.000 škotskega žganja, rženovca in šampanske. To žganje je bilo vredno po sedanjih tihotapskih cenah od \$200,000 do \$225,000.

BROOKHARTOVA VEČINA ZNIŽANA.

Des Moines, Iowa. — Uradno števje glasov, ki je že končano v 40 okrajih Iowa, je doslej znižalo večino senatorja Brookharta na 743 glasov.

Delavske novice.

(Federated Press)

Stavka.

Fall River, Mass. — Delaveci v tkalcicah Shove Mills so zastavili v znak protesta proti znižanju mesne za 12½ odstotka.

Brezposelnostni sklad.

New York. — Odbor organizacije krojačev, ki izdeluje ženske oblike, naznanja, da je sklad za varovanja zoper brezposelnost dosegel vsoto \$250,000.

Delavska kota.

Taylorville, Ill. — Izobraževalna akcija, katero je začela rudarska unija v subdistriktu št. 5, kaže uspeh. Več ko 200 rudarjev je dovršilo prvi tedaj in okrog 2000 oseb je poslušalo javna predavanja, katera je imel Scott Nearing o zgodovini in politični ekonomiji. Prodavanja se vrše v sedmih mestih, ki so: Taylorville, Hillsboro, Panama, Nokomis, Panama, Kincaid in Tovey.

Stavka strojnikov.

Chicago. — Strojnik pri Flow-Meter Co. stavljajo že mesec dni, ko jim je družba utrgala 10 odstotkov mesne. Delaveci niso bili prej v uniji, toda med stavko so se organizirali.

Odstavljeni odborniki I. W. W.

Chicago. — Delegatje izredne konvencije organizacije I. W. W. so stalno odstavili gl. tajnika blagajnika Toma Doyleja, pojednega tajnika Jamesa Morrisa, generalnega organizatorja Joe Fisherja in dva nadzornika Charlesa Gibsone in Pie Monodija.

Vsi odstavljeni odborniki ne smejo več imeti nobene službe v glavnem uradu organizacije najmanj tri leta. Odbornik J. A. Griffith, ki je podpisal prošnjo za "induksijo", je bil izključen iz organizacije.

Položaj v Avstraliji.

Sydney, N. S. W. — Rudarji v srebrnih in svinčenih rudnikih v Broken Hillu so stodostotno organizirani. Vsi delaveci v rudnikih do zadnjega so izbrani rudarske unije, ki je ustavljena na industrijski podlagi. Premogarji v Avstraliji zahtevajo sejemnega delavnik in \$26.40 minimalne telesne mesne. Delavski vladai v Zapadni Avstraliji je predložila zakon za 44-urni delavnik v tednu v vseh industrijsah.

Progressivci opazjujejo mirno ta polejaj in gonjo, posebno pa prednosti službovec, ki prihaja v

Danska odpravi armado in mornarico.

Socialistični vojni minister je storil prvi kosak v zbornici za razorozitev dežele.

Kopenhagen, Danska, 11. nov. — Načrt danske socialistične vlade za odpravo armade in bojne mornarice je bil včeraj predložen vojnemu ministru Lauru Rasmussenu v parlamentu. Predloga določa, da se armada in mornarica popolnoma odpravi, mesto tegega pa se organizira manjša policija, ki ima skrbti za red v dedeli in v danskih vodah. Vojaška obvezna služba se opusti, vladni biroji za vpisovanje prostovoljev se zapri in vse obstoječe fortifikacije se porušijo. Danska je prva država, ki namerava storiti ta korak.

Policijska straža, ki nadomesti armado, bo štela 7000 mož na suhem in morju. Poleg tega se organizira letalska služba, ki bo imela 600 mož. Minister Rasmussen je dejal, ko je predložil načrt, da država prihrani letne 40 milijonov kron (okrog 6.500.000), ako zbornica sprejme razročitev predloga.

Konservativni histerično pobljajo načrt, da s tem korakom se Danska odpove svoji suverenosti in se izroči vlastnikom, kdorkoli jo hoče okupirati. Socialisti in liberalci pa odgovarjajo, da sedanja danska armada se itak ne more meriti z vojaško silo katerkoli velesile, in še jo hoče katera velesila napasti, jo lahko vsceno premaga in okupira. Armada je torej le nepotreben davčno bremec.

KRALJ TIHOTAPCEV UMORJEN.

Chicago, Ill. — Dean O'Bannon, kralj v človeških nizišah in tihotapcev z opojnimi pijsčami, je bil ustreljen v njegovem prodajalni za evetlice. O'Bannon je postal milijonar, pet krogel, ki so preluknjale njegovo telo, so napravile konec njegovemu življenju. Ubili so ga najbrž njegovi tovariši, z katerimi se je sprl. Policija tudi domneva, da umor izvira iz političnih motivov. Pri zadnjih volitvah se je O'Bannon sprijateljil s tajnikom s svojimi tovariši glede kandidatov starih strank in posladiča je bila, da so ga njegovi nekdanji tovariši ekskulirali. Ako je to političko domnevanje resno, tedaj pokazuje v zelo žarki ludi, kakšni elementi so ob času volitev delovni za star stranki.

Kapitalistično časopisje posveča njegovi smrti in karieri v človeških nizišah po cele strani, kadar da je umrl učenjak, ki si je stekel neizmerne zasluge za človeštvo.

KATOLIČANI NE MARAJE ZDREUŽENJA CERKEV IN DRŽAVE — NE SE ZDAJ.

St. Louis, Mo. — "Ameriški katoličani ne potrebujejo, niti ne zahtevajo združenja cerkve in države v tej deželi," je reklo škof John P. Carroll iz Helene, Mont., na četrtem zboru Narodnega sveta katoliških žena, ki je bil otvoren dne 10. t. m. v St. Louisu. "Unija cerkve in države je idealna v deželi, ki je popolnoma katoliška, toda v Ameriki je nista, zato je unija nezaželenja in bi ne bila praktična," je nadaljeval škof.

(Škof ni povedal, da cilj katoliške hierarhije v Ameriki je, da se pokatoličani vsa dežela — in potem seveda bo Amerika idealna za združitev s cerkvijo. Toda Bog je ve, zakaj ni dal kozi dolgača repa!)

MORILEC ŽENE OSOJEN V DOSENTRNO JEBO

Cadillac, Mich. — Alfred Madison, ki je priznal, da je umoril svojo mlado ženo in po izvršenem umoru vrgel njen truplo v reko Manistee, da tako prikrije zločin, je bil osojen v dosentrno jebo.

GOZDNI POŽARI V MASSACHUSETTU POD KONTROLU.

Boston, Mass. — Položaj z ozirom na gozdne požare v Massachusettsu se je izboljšal, ko je pričel padati dež na dva in tridesetih dneh. Novi požari niso bili natančeni, poroča državni gozdar.

Otvoritev angleškega parlamenta odgovena.

London, 11. nov. — Otvoritev novega angleškega parlamenta je bila danes odgovena do 2. decembra.

NOVI KRIŽARJI.

Washington, D. C. — Senator Hale, predsednik senatnega mornariškega odsiska je po obisku v Beli hiši izjavil, da bo predlagal v zbornici novih križarjev in da se na šestih glavnih ladijah načrti kurjava na premog kuri.

je levna izračna eksplozija. deček in sta starca pašalka sta bila težko ranjena. V nako privatno stanovanje je skozi dvojno okno priletel koček b-be, a človeških štev na bilo. Kriminalna policija je uvedla preiskavo, vendar se došlo ni mogla izslediti oseba, ki je prinesla bombo na Wellerjev vrt.

V pijanosti izrekil. Užitkar Janez Saje iz Jablane na Dolinskem je šel dne 25. okt. zvečer k kovaču v Karteljevo. V gostilni

Lj. Čagarju je bil nekoliko večvinjen, preko njiv vračal domov. V nji je padel preko neke ž. srne dva metra globoko in bležal. Drugi dan so ga našli na njivi mrtvega.

Zupan — razbojnik. V občini Petrijeve v Osijeku je bil te dni zretira bivki tankajšnji župan Gjuro Petlić. Aretacija je vzbudila veliko senzacijo, ker je bil Petlić v občini ugledna osebnost.

Lakor se dozvava, je osumljen, da je vred trinajstimi leti umoril in oropal grajskiškega gozdarja Urbanića. Petlić je ovadila ne ženska, s katero je bil v intimnih odnosih. Izročen je bil sodišču v Osijeku.

Deklica zgorela na pal. Dne 23. okt. je bila 12-letna Teresija Lamberger iz okolice Bačje ha paši. Po pastirjevi navadi si je zakrila. Ker pa se je valed mraza preveč stiskala k ognju, se ji je nenadoma vnela obleka. Pri tem je dobila tako težke opokline, da je kriblj takojšnji zdravniški pomagal se čez nekaj časa v neznanih mukah umrla.

Rop pri Braslovčah. Na cesti, blizu Braslovč je neznan lopov napadel posestnika Resarja in ga prisilil, da mu je izročil 2500 Din, ki jih je imel pri sebi. Isteča včera je topar napadel na cesti Sv. Rupret - Gomilsko mesnarje Turnška, ki pa mu je srečno ušel.

Umrli v Ljubljani: Ivan Logar, kočar, 43 let. — Fran Jordan, mestni učitelj, 55 let. — Angela Okriškar, delavčeva hči, 6 let. — Stanko Pipan, devlarjev sin, 5 mesecov. — Anton Arih, lesni trgovec, 38 let.

Razno.

Zene lepih od deklej v Hartlepoolu v Angliji so te dni privedile načrt za žensko lepoto, pri kateri so doble ženske z najlepšimi nogami in najlepšimi frizurami. Vsa daria so doble z eno samim potočno poročeno gospo.

Člomor župnika in njegov oskrbnik. Pred kratkim je v Gradec vzbudil obilo zanimanja župnik Virgil Koepke, kapitular admontskega samostana. Moč je bil že v visoki letih in se je sprl z opatom, kateri je spravil v bolnino melancolijo. Odšel je v Gradec, kjer je zdravil. Končno sta ga živčevi in obupni gnetni položaj tirala smrt. Ko je izgubil svojo faro in se moral še pred boleznično vrniti v samostan, je tudi njegova oskrbna izgubila kruh. Te dni se je zato pripeljal v Gradec, kjer je izgubil svojega bivšega gospodarja. Poleg tega je včeraj v občini vzel vse za zastrupitev.

Hrbtena bol

je predznak obistne neprilike in nikakor se ne sme zamerno.

Vzemite

SEVERA'S LEDSYL

ki je izvrsten stimulant za ledice. Pomaga naravnemu obistvu obistne neprilike.

je predznak obistne neprilike.

BOŽIČNE DENARNE POŠILJATVE!

Brza in točna postrežba!

Najzmernejše cene!

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi se ne vratajo.

Narodna: Združenje države (izven Chicago) \$5.00 na leto. \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago: \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$5.00.

Naslov na vas, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-50 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenia National Benefit Society.

Owned by the Slovenia National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$5.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

DANES IN PRED DVAJSETIMI LETI!

Pred dvajsetimi leti so se zbirale posamezne skupine naprednih slovenskih izseljenikov, da ustanove novo podporno organizacijo, ki bo prosta vseh spon in vezi, v katere so vklepali slovenske izseljenike elementi, ki so se njim sami postavili za jerobe.

Vršile so se razprave na sejah teh skupin in finančna sredstva so bila skromna, s katerimi so ti začetniki Slovenske narodne podporne jednote gradili temelj podporno organizacije, ki se v kratkem času dvajset let razvije v orjaka. Kljub temu da so bila finančna sredstva pičla in da niso v javnosti našli tistega odziva, ki so ga pričakovali, so šli na delo. Zaupali so v bodočnost in se niso zmotili.

Organizacija se je ustanovila in se razvijala, dokler se ni razvila v sedanjega orjaka. Z razvojem organizacije so nastajale vedno nove potrebe.

Treba je bilo ustanoviti razne podporne sklade in organizacija jih je imela, ko so take zahtevale potrebe. Ustanovila je svoj list — mesečnik in ga razvila v dnevnik. Prišlo je združenje in druga vprašanja, ki jih je morala rešiti. Postaviti je morala svoj dom in ga je zgradila, ko so tako zahtevale potrebe.

Organizacija se je razvijala in njen dom ji je postal pretezen. In misliti je morala na dejstvo, da ga poveča in tako zadosti potrebam. In začela ga je povečavati. Delo bo dovršeno še pred Novim letom in člani bodo lahko slike na koledarju videli in se prepričali, kaj je zdaj njih lastnina.

Prišla je potreba tiskarne in članstvo je z veliko večino odglasovalo, da se ustanovi lastna tiskarna, da tako ostane dobilek, ki so ga imela privatna podjetja od vseh jednotnih tiskovic, ostane jednotni in se porabi v korist članstvu. Prvo leto ne bo mogoče tako velikega prebitka, kot ga marsikdo pričakuje, ampak v vsakem prihodnjem letu se bo prebitek povečal.

Pred dvajsetimi leti ni bilo mogoče še misliti na kaj takega. Ako bi začetniki in ustanovitelji žrtvovali vse, kar so imeli, ves svoj imetek, bi ne mogli zgraditi takega doma Slovenske narodne podporne jednote, kot ga je jednota zgradila sedaj, še manj bi mogli misliti na svojo tiskarno, ker takrat sploh ni bila nobena potreba zanje.

Sedaj ko je jednota narsela na tako veliko število članov, da jih šteje več, kot vse druge slovenske centralizirane podporne organizacije, se je lahko izvršilo tako delo, ker je odstotek, ki odpade na vsakega člana tako majhen, da ga lahko tudi delavec pogreši, ker gre v dober namen in ker ostane njegova lastnina, ki se mu dobro obrestuje.

Veliko začetnikov in ustanoviteljev Slovenske narodne podporne jednote že krije zemlja ali so jih pa vpepelili. Ako bi ti začetniki in ustanovniki videli, kaj so njih potomci kasneje zgradili, gotovo bi jim samega veselja zarosilo oko.

Nikdar še sanjali niso, da to pride tako hitro in nepričakovano, o čemur so nekoč razmišljali, da mora priti, ker to zahtevajo interesi Slovenske narodne podporne jednote.

Lastnik doma in tiskarne je in ostane članstvo Slovenske narodne podporne jednote. Služila boda nemu in njegovemu potomstvu. Prvikrat v zgodovini slovenskih izseljenikov se je zgradilo nekaj, kar bodo lastovali slovenski izseljeniki, ki prebivajo v Kaliforniji, ob Velikih jezerih, v Minnesoti, dol v Texasu ali v novangleških državah, ako so člani Slovenske narodne podporne jednote. In v tem tisti veliki pomen doma in tiskarne Slovenske narodne podporne jednote, kajti reče se lahko, da dom in tiskarno lastuje napredno slovensko ljudstvo v Ameriki.

Klerikalci so to opazili. Večkrat so z vso silo udarili. Jednote se niso upali napasti direktno, ker so mislili, da so člani Slovenske narodne podporne jednote tako nerazsodni, da ne bodo vedeli, kakšni so njih nameni, ako udarijo samo po tistih osebah, ki se zde klerikalizmu, zvestemu podporniku kapitalističnega gospodarskega sistema, najbolj nevarni. Ravnali so se po starem klerikalnem receptu, ako udarim pastirja, bodo razkopljene ovce. In zmotili so se! V Slovenski narodni podporni jednoti ni bilo ove, ki so potrebovale pastirjev, da jih vodijo, ampak bili so enakopravni člani, ki znajo misliti s svojimi možgani. Slovenska narodna podpora jednota je bila in je še demokracija. Ako je večina napravila pomoto, jo je znala tudi popraviti. Majhni nesporazumi glede taktike in načel so se hitro izravnali, ker so se razprave o takih vprašanjih vodile stvarno in ne osebno, in so člani imeli pri teh razpravah v očeh koristi Slovenske narodne podporne jednote.

Klerikalci so to opazili. Večkrat so z vso silo udarili. Jednote se niso upali napasti direktno, ker so mislili, da so člani Slovenske narodne podporne jednote tako nerazsodni, da ne bodo vedeli, kakšni so njih nameni, ako udarijo samo po tistih osebah, ki se zde klerikalizmu, zvestemu podporniku kapitalističnega gospodarskega sistema, najbolj nevarni. Ravnali so se po starem klerikalnem receptu, ako udarim pastirja, bodo razkopljene ovce. In zmotili so se! V Slovenski narodni podporni jednoti ni bilo ove, ki so potrebovale pastirjev, da jih vodijo, ampak bili so enakopravni člani, ki znajo misliti s svojimi možgani. Slovenska narodna podpora jednota je bila in je še demokracija. Ako je večina napravila pomoto, jo je znala tudi popraviti. Majhni nesporazumi glede taktike in načel so se hitro izravnali, ker so se razprave o takih vprašanjih vodile stvarno in ne osebno, in so člani imeli pri teh razpravah v očeh koristi Slovenske narodne podporne jednote.

Posledica take vzgoje je bila, da se v Slovenski narodni podporni jednoti nista mogli ugnjezditi korupcijski in nepotizem. V tem oziru je ostala organizacija čista, ker je takoj iztrebila vsako ljudilico, ko se je prikazala.

Taka vzgoja je jačala tudi njeni privlačni silo in agitatorično moč. V članstvu je kmalu dohitela drugi veliko starejše slovenske podporne organizacije in danes ima več članov, kot vse druge slovenske podporne organizacije skupaj, kljub temu pa še ni dosegla viška svojega razvoja. Njeni principi so danes neomajni, akoravno se klerikalci vanje zaletavajo pod raznimi plački in kinkami. Ljudje so produkt razmer in dolžnost ljudi je, da izboljšavajo razmere, ker tako grade pot za svitlo bodočnost vse človeške družbe, da se človeška družba razvije v najvišje forme, v katerih bodo ljudje živelii v braštvu, svobodi in enakopravnosti.

(Dalje prihodnjic.)

Meteoriti.

Kaj pravite?

Sklenil sem dati moji koloni drugo ime. Naslov "Meteoriti" je že zastrel; mnogim čitateljem tudi ni povšeč, če da je marsikom nerazumljiv, da ne odgovarja stvari, da je boljša kaka domača beseda itd. All right. Predlagajte kaj boljšega. Več ljudi več ve. Zato vabim bralec moje kolone, da se vdeleže kontesta za novo ime. Vsakdo naj suggestira kaj originalnega, primernega in dobrega. Objavim vse sugerirane naslove, pridržim si pa pravice, da sam izberem najboljšega izmed poslanih. O nagradu bomo govorili pozneje.

Kontest se začne z danšnjim dnevom. Časa ne bom omejil, vendar pa želim, da je novo ime izbrano do dneva, ko se "Prosveta" preseli v svojo lastno tiskarno, to bo okrog novega leta, če ne prej.

"Vse je zdravo".

Well, volitve so končane, politični mrlči so pobrani in pokopani, "obstreljene race" šepajo proti Washingtonu, čestitke so točno objavljene, zmagovalci so se že streznili, stave so že zapite, razočarani so se pomirili — izkratka celo komedija je končana.

Ljudje, ki so pričakovali ved uspeha za progresive, se vprašajo, kako je to mogoče. Ej, prijatelji, kako je mogoče! Naši očetje — blag jim bodi spomin! — so verjeli, da je nemogoče, da bi človek kdaj letal po zraku, ampak da osel lahko leti, to je bilo mogoče, namreč osel, ki je obložen z zlatom.

Ako bi bila znana vsa resnica o prošli volilni kampanji, bi bilo marsikaterega Smitha, ki je volil Coolidge, tako aram, da bi si zgrzel ustnice. Toda resnica ni znana in težko bo v doglednem času. Tisti, ki imajo oblast, so že poskrbeli, da javnost ne izve vsega.

Danes je tekel kakor voda. S tem pa ni rečeno, da je vsak Coolidge volilec dobil dolar ali pet dolarjev za svoj glas. O ne! Stara garda ni tako neumna. Denar so dobili oni, ki imajo vpliv nad siromaki-volileci. In siromaki so sišli mrzel opomin: "Če ne bo Kulit, bo zaprt tovarna." To je zadostovalo. Siromaku pa ni prišlo na misel: "All right, vi le zaprite tovarne, mi jo pa odpremo, kadar bo naša vlada na krmi lu!" Nak, milijonom siromakom je ne pride takra misel v glavo!

Za čas civilne vojne pred 60 leti, ko je šlo za odpravo zamorske sužnosti, so mnogi sužnji protestirali proti svobodi. Na stotine zamorev je bilo prostovoljev v armadi sužnjedrcev in bojničev, ki so se bojevali za njihovo svobodo. Taki sužnji žive še danes. In umrejo sužnji. Ampak zamorska sužnost je bila odpravljena. In odpravljena

na bo medna sužnost. Kdaj? To ni glavno vprašanje.

Na tem svetu.

Razgreti moralno vprašanje: Ali more Američan imeti dve, tri ali štiri žene?

Hladnokrvni ekonomski odgovor: Da — če je milijonar.

Kaj čital?

Kaj ljudje čitajo? Kaj delaveč čitajo? Kdor se vsak dan divakat voz po ulični železnici, ima priliko opazovati čitajoče občinstvo, ki sestoji izključno iz delavev in delavk. Opazuj jih vsak dan in rezultat je sledič:

Devetdeset od sto čita samo športne vesti in za poslado pregleda otročje karikature, katerih ima navadno vsak dnevnik po eno stran. Osem od sto čita razne vesti na prvi strani in le dva odstotka čitata takozvani "editorial page", kjer so uvodni članki.

Zdaj pa dopovej devetdeset odstotkov kaj iz ekonomskega in socialnega vprašanja.

Ženske čitajo največ romane in razna navodila v ljubezenskih zadevah ter gledajo karikature. In potem gredo na volilne!

Kaj najrajši čitajo čitatelji slovenskih listov? Podrobna statistika bi bila zelo zanimiva. Po dopisih in privatnih razgovorih pa sodim, da večina čita le dopsice, povesti in novice iz starega kraja. Politični dogodki in raznansvenstvo razmotrovana gredo mimo večine čitateljev. Zakaj, mislite, uredniki vendar pišejo uvodne članke?

Wall Street pleš.

Finančni carji praznujejo Kulitovo zmago. Čime delinciam rastejo. Veliki špekulantje kupujejo. Na milijoni delincij je prodanih dnevno. V enem samem dnevu je bilo prodanih 1,200,000 železniških delincij. Železniški delavni se čutijo zelo srečni, misleč, da je s porazom La Follette pravljeno na vse večne čase.

Vladarji starega Rima so z dvajimi orgijami pravljivali zmagajo, kadar so se z novim plenom vrnili z bojišča. Niso čutili, kako pokajo pod njimi stebri njihove ekonomike in politične stavbe.

Američki denarni vladarji tudi ne čutijo ...

"Pravo amerikanstvo".

Dragi K. T. B.! — Gotovo si že čital, kaj piše naš Lojze — še sploh čital njegove otobarije — nameč, "da se pravi Američan smeje pajacastim nastopom pisarjev pri "Prosveti", "Poletarju" in "Enakopravnosti", in zato je bil Kulit izvoljen."

Potem takem se je "pravi Amerikanec" smejal tudi pajacastim nastopom Lojzeta, ki je pripovedal volilcem v Clevelandu dva slovenska kandidata, katera nista bila izvoljena! — J. Z. Cleveland.

K. T. B.

"Kako naj mož izraža svojo ljubezen do žene, če ne fizično? Ce je to napačno, če je nemoralno, tedaj je treba dokazati, zakaj je napačno in nemoralno. Do danes še nimamo dokaza, pač pa le nemiselno pobiranje."

Dr. Dawson pa ni sam v Angliji, ki se je očitno postavljal na stran kontrole porodov. Maude Roydon, široko znana pridigarica, tudi priporoča, naj se ženskam da vsa priložnost do informacij, kako preprečiti oploditev.

"Ne samo bogatinke, temveč vsake revne žena bi morala znati, kako se prepreči nosečnost. Zdravnik in klinike bi ne le smeli, temveč morale dajati navodila vseki ženski, ki vpraša za iste," je rekla Maude Roydon.

Duhovnična angličanska cerkev se precej bavi s tem vprašanjem, tukaj v javnosti še ni prilaščena. Omenjena Maude Roydon je prva predstavnica cerkve, ki je javno potrdila izvajanje dr. Dawsona. Mnogo duhovnikov je glede te stvari zelo liberalne mislijenja, so pa tudi takški fanatični nasprotnjejo vsakemu legaliziranju kontrole porodov. Prihodnji angleški parlament se bo mogočno pečal s tem vprašanjem.

Delavce brez delavskega časa je kakor vojak brez pušči.

Mnenje mehiških progressivcev.

New York. — (Pie Art Shields za Fed. Press.) — Američka delavska federacija je rešila mehiško revolucijo, ki je zadnjo spomlad podvzela koraka, da se ustavi prevažanje orloja La Huertovim silam, je reklo Roberto Haberman, mehiški delavski delegat na konvencijo Američke delavske federacije za leto 1924 avdijene Civičnega kluba na večer mehiškega novoizvoljenega predsednika Callesa v New Yorku.

Večerja je bila prirejena v počitnjenje male in živahne seniorite Cholite Soladed Gonzales, katera bi upravičeno lahko nosila naslov mehiške dežence Orleanske. Lepo dekle je vodilo čete v boj med revolucijo, odkar je bil ubit njen hraničar, predsednik Madero, ki je bil vzel za svojo. Zdaj je

— Kakor vse drugi voditelji v novi Mehiki, je mlad tudi Enrico Delamo, mehiški državni tajnik, ki je govoril z nasozavosti. Njegov obračun je zavrel nasozavosti, ko je z navdušenjem pripovedoval o močnem gibljanju za strokovne unije v Mehiki. Posebno je poudarjal gibljanju med umetniki in intelektualci. Pisatelji, igralci, slikarji in drugi umetniki, vse so videli dobrote organizacij za delavce in so sledili njih virgledu.

Mehiška vlada je revolucionarna, — je rekla Haberman, ko je predsednik Callesa. "in Calles je prvi predsednik na zapadni polobli, katerega je izvolil umniški igralci, ker bi je nihče organizirano delavstvo. On bo

andaljeval z izvajanjem socialnega programa predsednika Obregona in delavskega gibanja, pod katerim se zemlja stopnjoma izvaja kmetom in delavev pa dobivajo moč.

Haberman je podal sliko o delavskih odnosa in napram mehiške revolucije, vendar je bil sem, ki je vzklikil. Povedal je o izdajstvu Caranze in o praktičnem socialnem prizadevanju predsednika Obregon. Obregon je triumfiral nad protirevolucijo, ker za njim je bila organizirana

Naši odri.

Chicago, Ill. — Nedeljsko predstavo dramskega odseka socialističnega kluba št. 1 je posetilo tako veliko občinstva, da se odsek gotovo ni tega nadaljal in najbrž tudi še ni bilo pri nobeni prireditvi tolike udeležbe. Pomagalo je nekoliko lepo vreme, nekateri so rekli, da oglašanje, v rezultatu pa je največ pomagal ugled, ki si ga je pridobil odsek s prireditvami zadnjih let, s katerimi je skoraj vsikdar občinstvo zadovoljil. Izgleda in je tudi upati, da bo zanimanje za prireditve dramskega odseka še bolj rastlo, kateri veseli pojav vidi človek, ko gre med udeležence in sliši njihovo govoranje ter pohvale o prireditvah.

Drama "Moč teme" je bila v splošnem dobro izvajana. Precej velike hibe so pa bile v scenariji. Kulise vsaj pri nekaterih dejanjih absolutno niso odgovarjale potrebam, da bi producirali igralci res tiste prizore, ki jih je napisal Tolstoj. So kajpada stroški z nabavljanjem novih kulisa, a priporočljivo bi bilo vendar, da odsek, ki ima v oskrbi vse to, ne spravlja na oder takihiger, za katere si ne more zagotoviti primernih kulisa.

Drama je zahtevala precejšnje stvari igralcev, od prvega do zadnjega skoraj vseh z več ali manj težkimi vlogami. Tako je bil na primer ženin Akulina prav tako poklican, da dobro izvrši svojo vlogo, kakor Nikita Akimči s svojo najdaljšo, in dolinost sestre Marfe je bila, da vsaj tako dobro igra par besed in krenjen kakor Matriona s svojo težko in dolgo vlogo. Ampak to se ni vrnilo. Glavne vloge so bile vzlike vsem velikim odgovornostim dobro izvršene, kratke pa večjidel slabo. Človek bi kajpada pričakoval drugače — da bodo ravno oni s kratkimi, a tudi važnimi vlogami dobro naredili. Nedostatek, ki se menda ne da izkorenti in so bili igralci že čestokrat nanj opozorjeni, je, da se devolj ne nauči prizorov, konastopijo v večji skupini. Tolstoj v besedilu svoje drame gotovo nizapisal, da bi se moral igralci v zadnjih spremembiboli gibati, se zgražati nad spovedajočim se grednikom, a bržkone tudi ni naročil, da igralci pri tako razburljivi sceni zadovoljno jedo kako "sendvič" ali leseno sede za obloženo mizo. Odviano je dosti od režisera, kako nauči skupine. Ampak na splošno je vendar treba reči, da se tudi v tem oziru boljša.

Bogatega kmata Pjotra je predstavljal Filip Godina. Vloge se je dobro naučil, ampak ta ni bila sanj, ker on ne zna biti na smrt bolan. Pjotrova žena Anisia (mrs. Alek) je naredila izvrstno, boljega pa bi pač ne mogel pričakovati, da bi izvršila katera druga naših igralcev težko vlogo. Akulina in Anjutka, hčeri Pjotroy sta dali precej pestrosti predstavi, ampak treba je dosti več nivoahnosti, več glasu in izrazitejših kretenj. Vlogi sta imeli gdč. Mamie in Tilly Udovič, ki sta pokazali svojo dobro voljo. John Olip v logi Nikita Akimči ni bil slab, vendar smo ga že videli v drugih vlogah dobiti boljšega, kar znači, da vsaka vloga ni za vsakega. Andreja Miškota so mnogi videli prvič na odru, pa so se lahko prepričali, da je star igralec, ker kar je bilo moških vlog, je bila njegova najboljša pogodena. Igral je starega Akima. Za izvajanje vloge starke Matrone, katero je imela Mary Aucin, bi moral napisati kar cel odstavek povhvale. Vloga je mučena in dolga, ampak bila je v tako dobrih rokah, da so se udeleženci šudili, kako je mogoče med našimi nešolanimi igralci dobiti tako dovršeno moč. Starka Matrone je nekak centrum dram, zl duh, ki kuje naklepne in lovi v mrežo ljudi svojega obližja: sodržinjci Aucin in njenemu izvajajuju Matrone je šlo največ zanimanja. Frances Vider bi prav gotovo rad vedel v kaki večji vlogi; kratko vlogo Marine je dovršila pravrstno. Filozofija pijanega Mitiča (Anton Slabe) je zanimala udeležence, da so še zadaj napenjali ušesa; Anton Slabe nameči ni bil dovolj glasen za hrupno našo publiko.

Druge vloge so kratke. Pjotrova sestra Marfa, vem, da je pričala na oder, ampak sliši nisem niti besede, ker igralka (imena ne vem) je govorila le zase. Odlikovala pa se je po velikem številu rut, ki jih je imela najmanj deset na glavi in okoli vrata. Botro Aucin, klepetuje, je lepo dovršila Mary Udovič, in sosed pa ravna tako Mary Šifrar. Snubač (John Hujan) in Semjon Matvejevič (Vinko Ločničar) nista bila slaba na odru, vidi pa se, da sta

menda začetnika. Albine Logar vlogi prve deklice nisem nič slišal, toliko boj pa Jos Papeža kot načelnika policije, katerega bi se morali mužiki batiti, kot "visoke" uradne osebe, pa se ga niso. Drugi z malimi vlogami so bili Anton Andrejasic, Frank Ceglar, Marie Divjak, Donald L. Lotrich in Frank Udovich.

Godec na svatovanju so bili dobrodošli, samo ruskega ni bilo na njih drugega kot brade. Za več pestrosti je skrbel tudi Mike Reading, ki je zaplesal neko kozaško. Pokazal je, da so mu lahko nove in ni tako hudo z osebljami, ki se jih je nalezel nekje v Sibiriji. — Kritik.

Meadow Lands, Pa. — Jugoslovanski dramski klub "Triglav" v Meadow Landu priredil veselico dne 15. novembra z igro "Starigradi". To je vesela tridejanka, ki bo izvabila udeležence do volj sreha, zato tudi vabimo rojake, da se v obilem številu udeležijo. Zlasti bratata društva najposetijo predstavo, ki je nekaka otvoritev dramske sezone za našo naselbino. Članstvo društva S. N. P. J. je še posebno vabljeno, in sicer št. 6 iz Morgana, št. 138 iz Canonsburga, št. 292 iz Avella, št. 295 iz Bridgeville, št. 386 iz Library, št. 425 iz Triadephilje, št. 511 iz Nationala no. 3, Pa., in št. 521 iz Washingtona, Pa. Po igri bo ples s prostoto zabavo in prigrizkom ter vsem drugim potrebnim. Vstopnina je za moške 75¢, za ženske 25¢.

Pričetek je ob sedmih zvečer. Na veselo svidenje kliče — odbor.

Nepoštenost se ne izplača!

Tudi svijeda ne pomaga, da se ne poštemo dejanje prikrije.

Milan ali Mike Jankovič, predsednik društva štev. 435 S. N. P. J., je mislil, da izvrši zelo pametno dejanje, ako podpiše ime umrela člana in društvenega tajnika na četu, ker je slučajno društveni tajnik smrtno ponosrečil v rudniku, izmenja ček in izgine v denarjem. Jankovič je bil prepričan, da ga nikdar ne doseže roka pravice, ako odide daleč v drugo državo in sprejme delo v rudnikih, v katerih so iskali stavkokaze, da zlomijo organizacijo rudarjev. Ampak Jankovič se je zmotil.

Odnesel je res denar, ki je bil lastnina delaveev, ki so organizirani v Slovenski narodni podpor-

ni jednoti, da dobe v slučaju bolezni, nesreče in potrebe podporo, a roka pravice ga je dosegla preje, kot je on sanjal, da ga prime. Jankovič je pač mislil, da se posmeša med stavkokaze, da ga ne bodo nikdar dobili, kajti člani Slovenske narodne podporne jednotne ne stavkokazijo. Pa Jankovič se je zmotil.

Rudarske stavkovne straže so ga spoznale po sliki, ki je bila objavljena v Prosveti in kmalu je bil spoznani kot človek, ki je poskrbel denar svojih bratov in se nato podal stavkokaziti.

Dogodek Jankoviča se je odigral takole:

Milan ali Mike Jankovič, je bil predsednik pri društvu štev. 435 v Telluride, Colo., leta 1923. Ko je umrl Jovo Vojdovič, je bil nakanec ček mesecea maja 1923 v znesku \$241.45 za pogrebne stroške. Istočasno je bila tudi nakazana sveta \$100 kot operacijska podpora. Ček za pogrebne stroške je bil izdan na ime društvenega tajnika Joe Perpiča, operacijska podpora pa na ime Jovo Vojdoviča. Koncem meseca avgusta 1923 nam je pisal Emil Vojnovič in zahteval pojasnila, zakaj mu ne povrnemo pogrebnih stroškov, katera je on izplačal za umrlim Jovom Vojdovičem. Ravnotako je začelo poizvedovati društvo štev.

40, glede operacijske podpore, ker je bil pri zdravniku še dolg kot operacijski stroški. Odpisali smo seveda, da je bilo oboje izplačano že meseca maja, obenem smo pa pregledali vrvenje čeka in smo pronašli, da sta bila oba čeka izmenjana. Na četu za pogrebne stroške je bil podpisani društveni tajnik Joe Perpič in društveni predsednik Milan Jankovič, na četu za operacijo pa umrli član in društveni tajnik ter neki goštlničar, pri katerem je bil ček izmenjan. Takoj spočetka nismo mislili, da je kdo te denarje posveril temveč da je kak nesporazum, ker je tudi društveni tajnik med četimi pari konj, za vozom pa se je pomikal eleganten avto z Devetakovo hčerkico in sorodnikom. Ker je tak pogreb v Gorici prava redkost, je bilo na ulicah izredno mnogo občinstva.

Delavski list je sile, s katero računa vaš nasprotnik.

Ameriški pogreb v Gorici. Dne 23. okt. je vzbudil posebno pozornost Goričanov pogreb zakskev Devetak, ki sta umrli pred leti v Ameriki in katerih pesel je dala sedaj hčerkica prepeljati v Gorico. Pogreb so otvorila dva velika črna avtomobila, v katerih je sedela duhovština. Avtomobiloma je sledil mrtaški voz s štirimi pari konj, za vozom pa se je pomikal eleganten avto z Devetakovo hčerkico in sorodnikom. Ker je tak pogreb v Gorici prava redkost, je bilo na ulicah izredno mnogo občinstva.

Delavski list je sile, s katero računa vaš nasprotnik.

NAZNANILLO IN ZAHVALA.

Tužnega arca naznanjamо so rodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da je nemila smrt pretrgala nit življenja našemu preljudbenemu sinu

ANTONU BOŽIČ,

kateri je umrl dne 1. novembra 1924, v najlepši dobi star 24 let. Bolehal je 11 dni. Pogreb se je vrnil po zahtevi matere dne 3. novembra 1924. Rojen je bil leta 1900, v vasi Sabonje št. 12, na Primorskem. V Ameriko je prišel še kot deček leta 1912. Bil je zelo priljubljen pri vseh Slovencih in britnih Hrvatih, kar se je pokazalo ob priliki njegove smrti in pogrebu, pri katerem je bilo tudi udeleženih in darovanih vencov, da je bil njegov mrtaški oder ves zakrit. Lepo se zahvaljuje vsem, ki nas tolažili ob ur žalosti, ki nas je tako hitro obiskala, ker leta 1921 je umrl oče in to je prehod udarec za zaostale v teh kritičnih časih, in tistim, ki se ves čas čuli pri njegovem odru.

Lepa hvala vsem darovalcem vencov, kakor tudi svaki in sestri Stanič in družini Šlosar, M. Balatič, M. Boštjančič in vsem fantom iz Verone, Pa. Lepa hvala tudi Johnu Jauku in vsem drugim fantom in dekletom iz Verone, Pa., za tako lepe vence. Hvala tudi vsem darovalcem vencev z napisom: Zadnji pozdrav od vseh Slovencev, in tistim, ki so dali svoje automobile na razpolago pri pogrebu, kakor tudi vsem ostalim udeležencem pogreba. Lepa hvala tudi Antonu Tomalič in Frank Božič. Še enkrat vsem skupaj darovalcem in vaščanom najlepša hvala. Tukaj zapušča mater, tri bratre, eno sestro in svaku, v star domovini pa eno sestro in enega svaka. Žaljuči ostali: Ivana Božič, mati, Johan, Joseph in Frank, bratje, Mary, Jana, sestre. Joe Stanič in Johan Šlosar, svaka.

(Adv.)

POZOR DRUŠTVA!

Na prodaj imamo ZASTAVO tukajšnjih skupnih društev, ki je dobro ohranjena in nič poškodovana, je skoro kot čisto nova. Nič nobenega napisa. Kupljena je bila od tvrditke Frank Kerže. Na njej je slika Blejko jezero in boginja Svoboda. Tako je primerna za vsako društvo, društva ki namenjava kupiti zastavo naj se prijavijo, damo jo po nizki ceni. Prodaja pa zato, ker naselbina raspada in Slovenci se selijo drugam, to je vsled dolgo trajne stavke v premogorovu, ki je sedaj ne unijski. Društvo, ki želi dobiti zastavo za malo svojo naj se obrne pismeno na moj naslov: Anton Brelih, 477 E. Martin Street, East Palestine, Ohio.

(Adv.)

POZOR SLOVENCI.

Naznamjam, da prevzemam vsekovrstno delo, najslibode hišo vzdigniti ali spodzidati z opoko ali z betonom. Delam hodnik in kleti iz betona in barvan tudi hiše in druga poslopja. Prevzemanje vsekovrstna misarska dela, razven novih hiš. Zatorej se rojkom od blizu in daleč toplo priporočam. MATH PERNISHEK, Box 56 A, FINLEYVILLE, PA.

(Adv.)

KLOBASE

Ako želite dobiti dobre in okusne klobase, tedaj jih naročite pri meni. Cena je 35¢ funt. VICTOR ZUPANCIC, 2820 W. 24th Street, Chicago, Ill.

(Adv.)

PATENTI

Brezplačno se pošlje ilustrirana knjiga z obrazci in patentih. Pošlite se danes v sivoj pošti.

BRYANT & LOWRY,

Registered Patent Attorneys.

Victor Building — Washington, D. C.

Nasledniki A. M. Wilson, Inc.

(Nasproti okrajne agencije).

NOVI NASLOV

Uradne ure so: dnevno od 11—8

ure pop. včetv. nedelja.

Poned. sredo in soboto svede od 7 do 8:30.

DR. JOS. V. GRAHEK

Physician and Surgeon

303 American State Bank Bldg.

600 Grant St. at Sixth Ave.

PITTSBURGH, PA.

*****

ZAHVALA.

Okt. 21, 1924.

Cenjeni gospod Alois Skulj:

Prejel sem poslano harmoniko

in se Vam zahvalim, ko ste mi

tako hitro poslali; harmonika je

dobra, sem tako zadovoljen z njo,

se boljša je kakor sem si mislil.

Vsakemu Vas bom priporočil in

Vam želim še obilo naročnikov.

S spoštovanjem

John Spolar.

Box 621, Depue, Ill.

*****

IMAM V ZALOGI ZE NAD 12 LET

PRAVE LUBASOVE HARMONIKE

tri in štiri-vrstne, dva, tri in

štiri-vrstne, nemško in kranjsko

uglavilne, nemško in kranjsko

uglavilne, kakor tudi kromatične

in pa kovčeve. Harmonike so

najboljšega dela in opremljene

OFICIJELNA NAZNANILA

S. N. P. J.

Društvo štev. 10 je predlagalo potom inicijativnega predloga, da se spremeni XXXII. člen, 1. točka, nadalje XVI. člen, 3. točka in XXIV. člen, točka c). Inicijativni predlog je bil objavljen in bila je o tem precejšnja javna razprava. Glasom pravil mora biti inicijativa podprtja od drugih društva in ta društva morajo tvoriti najmanj 20% vsega članstva. Jednoma, da smo iti tak predlog na vplavo glasovanje. Ta inicijativni predlog so podpirala sledenca društva:

Br. društva: Stev. članov:
43 72
61 70
87 175
138 205
314 86

Skupaj: 298

Kakor je torek razvidno iz predloženega seznama, morda skupno bodo premalo članov, ki podpišajo inicijativni predlog društva štev. 10, da bi se predlog smel voziti. 69% ni niti 2% vsega članstva jednotne, in zato predlog ne pride na splošno glasovanje.

V slučaju, da katero društvo oziroma pomoto v predstojedem seznamu, naj nam to takoj naznani.

M. J. Turk,
glavni tajnik S. N. P. J.

Nektor bo razvidno iz zapisknika trimesečne seje glavnega izvrševalnega in gl. nadzornega odbora, ki se je vrnila dne 27., 28. in 29. minulega meseca, saj je seja za poročilo o primanjkljiju v petdeljakem razdelenem bolniškemu skladu moral zopet baviti s predmetom, kako odpraviti ta defekt. Primanjkljaj se v omenjenem skladu namreč ne zmanjšuje dovolj izdatno, kljub izrednemu asesmentu, katerega smo še bili prisiljeni razpisati in kateri je še v veljavi, in se daleč ne odgovarja določbam, ki jih vsebuje inicijativa, s katero je članstvo odločilo, da so bolniški razredni lokenci katerje mu je počela učenca mrena.

Vrnila se je sodnjska obravnavava, in porotniki so br. Čremošniku prisodili, v kolikor smo mi informirani, odškodnino enega dolara. S tem pa ni rečeno, da je br. Čremošnik popolnoma nedolžen, ali da ni dal povoda za pretep.

Tudi njegov prisiv ni popolnoma na mestu. Mesto da se je pritožil zaradi prikrnjane bolniške podpore, bi omoral najprvo obtočiti br. Steinbauerja kršenja XXIX. člena, točke tri, ali pa kršenja katerje druge točke pravil. Šele, če bi bil br. Steinbauer sposoben krimiv, potem bi on lahko zahteval bolniško podporo.

V obliki pa kot je prisiv sedaj vložen, se ne da izreči sodba. Ce bi se bratu Čremošniku bolniška podpora, zaradi katero se je pritožil, priznala, bi se s tem spoznalo krivega br. Steinbauerja, kaznovati pa bi ga ne mogli, ker ni obtožba vložena napravnemu. Vendar pa se mu bolniška podpora tudi od naše strani ne more priznati v izplačitve, ker mi smo smatramo, da ni dokazal na zadovoljiv način, da bi on ne bil dal povoda za pretep.

Sprejet je bil od naše strani soglano sklep, da se bratu Čremošniku iz razloga ker ni dokazal na zadovoljiv način, da on ni dal povoda za pretep, bolniška podpora, zaradi katero se je pritožil, ne more nakazati ali priznati od naše strani v izplačitve.

V splošnem je naše mnenje, da oba zaslužita kako kazen, in se bi spadalo to v naše področje, bi oba kaznovati, s tem bi se menda delila pravica najbolj enakomerno.

Ce se k stepejo fantje, ki so še

mali in po katerih žih vre kriče vroče, ki se še niso navadili

brdati same sebe, že to ni lepo in je vredno obsojanja. Kadar pa se

stepejo mojte, od katerih bi se

pričakovalo več razuma, sodeč po

njih starosti in po dejstvu, da so

že družinski občetje, človek v takih

slučajih v resnici najde težko o-

milovalne razloge, s katerimi bi se

dal pretep opraviti.

gov priziv od naše strani vpošteval in smo vceli zadevo v pretres v svrhu opravičbe odklonitve bolniške podpore same.

Stvar se je zavrnila kot sledi: Brat Steinbauer, tudi član gori imenovanega društva, je obhajjal nekako praznovanje ter je v to svrhu priedel domačo veselico. On trdi, da je br. Čremošnik potom njegove hčere sporočil, da naj pove svojemu ocetu, da se on ne bude amatral dobrodošen gost na tej zabavi, ali s drugimi besedami, da ga ne mara, da bi pričel. Brat Čremošnik pa trdi, da ga je br. Steinbauer izrecno povabil, da naj pride, ter ga tudi prosil, da naj pomaga stredi gostom. Gre se tukaj torej, komu se naj verjame, ker ena trditve stoji proti drugi in jo pobija, s pričami pa ni nobena podpora.

Fakt pa je, da je bil br. Čremošnik na dotični večer navzoč na praznovanju v hiši br. Steinbauerja. Brat Čremošnik trdi, da ga je br. Steinbauer udaril, ker so ga uježili drugi na zabavi navzoč gostje. Brat Steinbauer pa trdi, da ga je udaril, ker je kljub temu, da ni bil povabil, vseeno prišel. Zoper iz drugega vira pa je nam znano, da menda oba, br. Steinbauer in tudi br. Čremošnik, iz gotovih razlogov na maratu povedati resnice in pravega razloga, zaradi katerega je br. Steinbauer pretepel br. Čremošnika ter mu pritolif usodeljeno zaušnico, valed kateremu mu je počela učenca mrena.

Vrnila se je sodnjska obravnavava, in porotniki so br. Čremošniku prisodili, v kolikor smo mi informirani, odškodnino enega dolara. S tem pa ni rečeno, da je br. Čremošnik popolnoma nedolžen, ali da ni dal povoda za zahteval bolniško podporo.

Tudi njegov prisiv ni popolnoma na mestu. Mesto da se je pritožil zaradi prikrnjane bolniške podpore, bi omoral najprvo obtočiti br. Steinbauerja kršenja XXIX. člena, točke tri, ali pa kršenja katerje druge točke pravil. Šele, če bi bil br. Steinbauer sposoben krimiv, potem bi on lahko zahteval bolniško podporo.

V obliki pa kot je prisiv sedaj vložen, se ne da izreči sodba. Ce

bi se bratu Čremošniku bolniška podpora, zaradi katero se je pritožil, priznala, bi se s tem spoznalo krivega br. Steinbauerja,

kaznovati pa bi ga ne mogli, ker

ni obtožba vložena napravnemu.

Vendar pa se mu bolniška

podpora tudi od naše strani ne

more priznati v izplačitve, ker

mi smo smatramo, da ni dokazal

na zadovoljiv način, da bi on ne bil

dal povoda za pretep.

Sprejet je bil od naše strani soglano sklep, da se bratu Čremošniku iz razloga ker ni dokazal na zadovoljiv način, da on ni dal povoda za pretep, bolniška podpora, zaradi katero se je pritožil, ne more nakazati ali priznati od naše strani v izplačitve.

V splošnem je naše mnenje, da oba zaslužita kako kazen, in se bi spadalo to v naše področje, bi oba kaznovati, s tem bi se menda delila pravica najbolj enakomerno.

Ce se k stepejo fantje, ki so še

mali in po katerih žih vre kriče vroče, ki se še niso navadili

brdati same sebe, že to ni lepo in je vredno obsojanja. Kadar pa se

stepejo mojte, od katerih bi se

pričakovalo več razuma, sodeč po

njih starosti in po dejstvu, da so

že družinski občetje, človek v takih

slučajih v resnici najde težko o-

milovalne razloge, s katerimi bi se

dal pretep opraviti.

John Underwood,

Martin Zelezničar,

Fred A. Vider,

John Terčelj,

John Goršek.

gov priziv od naše strani vpošteval in smo vceli zadevo v pretres v svrhu opravičbe odklonitve bolniške podpore same.

Stvar se je zavrnila kot sledi:

Brat Steinbauer, tudi član gori imenovanega društva, je obhajjal nekako praznovanje ter je v to svrhu priedel domačo veselico. On trdi, da je br. Čremošnik potom njegove hčere sporočil, da naj pove svojemu ocetu, da se on ne bude amatral dobrodošen gost na tej zabavi, ali s drugimi besedami, da ga ne mara, da bi pričel. Brat Čremošnik pa trdi, da ga je br. Steinbauer izrecno povabil, da naj pride, ter ga tudi prosil, da naj pomaga stredi gostom. Gre se tukaj torej, komu se naj verjame, ker ena trditve stoji proti drugi in jo pobija, s pričami pa ni nobena podpora.

Fakt pa je, da je bil br. Čremošnik na dotični večer navzoč na praznovanju v hiši br. Steinbauerja. Brat Čremošnik trdi, da ga je br. Steinbauer udaril, ker so ga uježili drugi na zabavi navzoč gostje. Brat Steinbauer pa trdi, da ga je udaril, ker je kljub temu, da ni bil povabil, vseeno prišel. Zoper iz drugega vira pa je nam znano, da menda oba, br. Steinbauer in tudi br. Čremošnik, iz gotovih razlogov na maratu povedati resnice in pravega razloga, zaradi katerega je br. Steinbauer pretepel br. Čremošnika ter mu pritolif usodeljeno zaušnico, valed kateremu mu je počela učenca mrena.

Vrnila se je sodnjska obravnavava, in porotniki so br. Čremošniku prisodili, v kolikor smo mi informirani, odškodnino enega dolara. S tem pa ni rečeno, da je br. Čremošnik popolnoma nedolžen, ali da ni dal povoda za zahteval bolniško podporo.

Tudi njegov prisiv ni popolnoma na mestu. Mesto da se je pritožil zaradi prikrnjane bolniške podpore, bi omoral najprvo obtočiti br. Steinbauerja kršenja XXIX. člena, točke tri, ali pa kršenja katerje druge točke pravil. Šele, če bi bil br. Steinbauer sposoben krimiv, potem bi on lahko zahteval bolniško podporo.

V obliki pa kot je prisiv sedaj vložen, se ne da izreči sodba. Ce bi se bratu Čremošniku bolniška podpora, zaradi katero se je pritožil, priznala, bi se s tem spoznalo krivega br. Steinbauerja, kaznovati pa bi ga ne mogli, ker

ni obtožba vložena napravnemu. Vendar pa se mu bolniška podpora tudi od naše strani ne more priznati v izplačitve, ker mi smo smatramo, da ni dokazal na zadovoljiv način, da bi on ne bil dal povoda za pretep.

Sprejet je bil od naše strani soglano sklep, da se bratu Čremošniku iz razloga ker ni dokazal na zadovoljiv način, da on ni dal povoda za pretep, bolniška podpora, zaradi katero se je pritožil, ne more nakazati ali priznati od naše strani v izplačitve.

V splošnem je naše mnenje, da oba zaslužita kako kazen, in se bi spadalo to v naše področje, bi oba kaznovati, s tem bi se menda delila pravica najbolj enakomerno. Ce se k stepejo fantje, ki so še

mali in po katerih žih vre kriče vroče, ki se še niso navadili

brdati same sebe, že to ni lepo in je vredno obsojanja. Kadar pa se

stepejo mojte, od katerih bi se

pričakovalo več razuma, sodeč po

njih starosti in po dejstvu, da so

že družinski občetje, človek v takih

slučajih v resnici najde težko o-

milovalne razloge, s katerimi bi se

dal pretep opraviti.

John Underwood,

Martin Zelezničar,

Fred A. Vider,

John Terčelj,

John Goršek.

Vplačila:	Izplačila:	Vplačila:	Izplačila:
članom	članom	članom	članom
1. 407.81 7.24	101.97 3.78	1. 407.81 7.24	101.97 3.78
2. 350.90 12.00	101.97 3.78	2. 350.90 12.00	101.97 3.78
3. 120.07 7.14	101.97 3.78	3. 120.07 7.14	101.97 3.78
4. 64.50 1.26	101.97 3.78	4. 64.50 1.26	101.97 3.78
5. 178.46 8.04	101.97 3.78	5. 178.46 8.04	101.97 3.78
6. 242.00 15.00	101.97 3.78	6. 242.00 15.00	101.97 3.78
7. 120.44 15.75	101.97 3.78	7. 120.44 15.75	101.97 3.78
8. 44.22 4.02	101.97 3.78	8. 44.22 4.02	101.97 3.78
9. 246.40 15.17	101.97 3.78	9. 246.40 15.17	101.97 3.78
10. 200.00 16.12	101.97 3.78	10. 200.00 16.12	101.97 3.78
11. 210.00 7.60	101.97 3.78	11. 210.00 7.60	101.97 3.78
12. 250.00 8.00	101.97 3		

8

G. Golar:

Vesela vdova.

"Torej to se govorí o nas po vasi! V resnicu žalostno — ali jaz ji bom že povedala. — Inenitno jo bom izpovedala — to svojo mater!"

"Jaz bi jo tudi! Saj to zares ne gre, da bi igrala takšne komedije, in si ti že odstranila!"

"Oh, le počakaj! To jih bo slišala! Še sanja se ji ne! Oh, oh, kar oči bi jji izpraskala!"

"Več kaj, Tilka, tako pa vseeno ne smeš govoriti! Saj je le tvoja mati!"

"E briga me! Zakaj je pa takšna! Ali se spodobi zanjo, da začenja zopet misliti na moške, namesto da bi skrbela zame, ki sem vendor njen otrok? Pomislil, Ana!"

"I, saj pomislim," je odgovorila Ana in se zasmajala.

"Na, zdaj se mi pa še smeješ. Lepo priateljico imam, zares lepo! Mati se mi hoče omožiti in tebi se zdi to še smešno! Uh, nak!"

In Tilka je skrila glavo v roke in drhtela.

"Tako strašno pa vendor še ni, da bi morala obupati," jo je tolatala Ana. "Kadar pride domov, sedi na klop in udari ob mizo, pa začni: 'Mati, ali je res, da vi čakate svatov! Po vsei vasi govorite o tem, vsi vedo, samo jaz ne! Zakač tajite, ako je res!'"

"Prav inaš! Kar bom storila! Potem bom vsaj na gotovem, kaj je s stvarjo. — Ah, saj mi je pravzaprav vseeno! Naj se mi omoži, to mi nič ni mad! O presmeto, še prav mi jo! Mi saj ne bo treba tičati doma, in pojdem lahko v mesto! Tam so prijetne in lepe službe, več bom imela denarcev, kakor doma, in vsak dan bom videla vojake in slišala muziko, ha, kaj pa to?"

"I, seveda, i seveda! Ali kaj hočeš s tem! O, ti noričici! Ha-ha, ali si res tako otročja!"

"Kaj pa hočem! Ali naj pestuješ otroke doma? Zato sem pa vendor še prevelika!"

Pomolčala je nekoliko in skoraj nezaupno pogledala priateljice v obraz, kakor bi premikljevala, koliko jsi sme verjeti. Bili sta obe lepi in močni deklini; Tilka malo bledejših lioe od priateljice, zato so njene oči gorele bolj vroče, in temnejši je bil val njenih las.

"Koliko je pa tega, kar je umrl oče? Še ni leta dni v grobu in že se mati ogleduje za drugim. Pomislili?"

Ana je kimala z glavo in strašno resne so bile potese njenih lio. Šli sta iz mesta, kjer sta bili na sejmu in se ves das važno menili.

"Zakaj se pa ti ne omožiš? Zakač, pa pustiš mater, da dela kar se ji ljubi! O, to bi jaz že drugače napravila! O, pa še pošteno drgače!"

"Ah, kaj pa še," je odvrnila Tilka kljubovalno. "Naj stori mati, kar hoče! Le to bi rada vedela, koga se je polakomnila! Mlad gotovo ni, ampak kak žalosten in mater vdovec, kakor je sama."

"Ali ne veš?" je hitro in slastno povzela Ana. "Ti se pa motiš. Še prav mlad fant je. In tudi čeden. Saj poznaš Brdavsovega Tinčka?"

"Kaj tisti?" je vskliknila Tilka. "Kako bi ga ne poznala! Vsa je zardela in sreči ji je poskočilo v prsi samega strmenja. "O to ti je pokora," je hotela reči, a se je premisila, ker jo je bilo sram. Dejala je:

"O ti salabolski koži! Pri starih babnicah se ženi! I kaj je pa trehilo v siromaka."

"Zakaj? Oh, to je kaj lahko! Stric ga je napeljal na to. Dom mu je zadolžen, saj več, da je njen starci zapravil in razmetal, kar je moglo od hih. In zdaj iščemo, kje bi ga bolj bogato očenili!"

"Glej ga spaka! Tako so pričeli na Bobnarjevo vdovo, ki je moja mati! Za res, ta je lepa!"

Ustavila se je v misilih in rešetah in ugibala, kaj ima storiti, da bi bilo najpametnejše, v teh razmerah. Skoraj ji je bilo vseeno, kar je slišala o materi. Stvar se je rdeča samo zanimala, in vesela radovednost se je je polastila ob misli, kako bi občeval še njo zali Tinček, ako bi bil njen edin in bi prebival z njo pod isto streho. Nehotje se je zasmajala. Pogledala je v obraz Ani, ki ni vedela vzroka njenemu veselju, in jo je objela okoli vrata.

"Kaj ti pa je, Tilka?" jo je v čudu vprašala.

"Veselam se, ker pojdem na ženitovanje. Moja mati, mislim, naj ne bo taka, da bi me ne povabila, skoči na družico, pa vsej za te." Ha, ha, ali ne?"

"Več kaj! Povabi tudi mene, to ho veselje! Ali se bomo smejale mlademu ženini, ko bo sedel poleg postarne neveste. Ha-ha-ha!"

"Ha, ha, ha! Oh, še bi moja mati vedela, da se smejeva zaraža nje! Še jezna bi bila!"

"Ti, ali nima že nekoliko sivih las?"

"Uh, pa še precej!"

"A drugače je še močna in trudna!"

"Pa še kako!"

"Oh, Tinček, kaj se ti mara! Ti ubogi norček! Medve pa sva še mladi korenjaški punici, pa ni ženina po naju! Oh, oh, kaj bo!"

Simejali sta se in se ločili zelo dobre volje.

Velike so bile skrbi, ki so trle glavo Bobnarjevi materi in motile njen sveti vdovski stan. Zakaj, glejte, pričel je k njej skušnjavec v podobi starega Tonača, ki je živel in bival za kratek čas na svetu sebi in ljudem, ni sejal in ni oral, prepeval je svete pesni in hodil po boljih potih, zdravil je uroke in pregajal bolezni s kolomanovim zegnom; sklepal je potroške, hodil za botra in kopal grobove.

Nekoga dne torej, baš je bila ploha in je grmelo, da je donešlo od devete gore, pride stari Tonač k Bobnarici v vas. Rdeč dežnik je imel s seboj in na glavi rjavu kučmo. In takole se je oglašil, ko je stopil v več:

"Dobro zdravje ti vočim, mati Bobnarica, na duši in na telesu, in da bi ne imela večje in divje žene moči do feb. Ce pa stopijo čez tvoj prag, me poklici! Take molitvice znam, da jim ni obstanka pred menoj."

Vdova se je razveselila dobrega moča, ki je bil na glasu po svoji pobožnosti in modrosti. Njena mehka, nagubana lica, ki so bila rdeče podpluta, so se nabrala na prijazen smehljaj in odzdravila je:

"Gog daj srečo, stric! Kaj dobrega si prinesel?"

"O, dobrega pa dobrega! Zares, prav dobrega! Saj pravim! O, boš videla, se bo napravilo, se bo! Pa ne mislim vremena! Več, takole dež, kadar je mlad mesec, se rad vrne. O rad!"

"O, ti že več, ki si moder, sedi malo, sedi!" Bobnarica je pogrinula mizo in jo naložila s kruhom in prigrizkom.

"Sedi, sedi, stric, pa povej, kaj si videl pri Sv. Bolantinu!"

"Sem videl, sem, in molil tudi in nate sem mislil! Le zapomni si, Bobnarica, svetniki so močni, a moj zegen je tudi močan!"

In tako je kratkočasni romar in zagovornik pobožno ženo, dokler ni sredi brumnega pogovora naenkrat planil z neprisakovano čudno besedo.

"O, ni ga kmalu čez Sv. Volbenka, to povem!" Obriral in stisnil si je nos ter s kazalem po kazal vdovo:

"Ti, ali bi se omožila?"

Vdova Bobnarca je sprva mislila, da ni razumela avtoga moča, zato ga je ponisočno vprašala:

"Kako misliš? Ali nisi nekaj dejal? Ne ališim več dobro, odkar me je pobodla liska, tista telica hudochna. Kaj si dejal?"

"O, čisto prav si slišala, Bobnarjeva mati. Ali se ne misliš omožiti, sem te vprašal."

Zdaj je Bobnarca natančno slišala in razumela, ali vseeno ni mogla verjeti svojim ušesom. Kaj le misli starci moč, ali se mu blede, ali misli na sveto močitev?

Kako si dejal? Da bi se omožila? Glas ji je čudno trepetal in nekako zamokel in raskav je pričel iz njenih ust.

"No, tako pa le nisi gluha, da bi nič ne slišala, in od starosti te še tuči ni pamet zapustila. Omoži se, ti pravim. Jaz vem, kaj govorim, in kaj je prav za te."

Vdova je od čuda odprla usta in plaha rdečica in blest strah sta se menjavala in spreletavala po njenem obrazu.

"Sedaj me pa gledaš in odpiraš usta, kakor bi ti rabej glavo stiskal in obroč. Kār omoti se, za dobrega ženina vem in nemti pričel to povedat."

"Čudno govorila, Tonač, in ne vem, ali se delat norec iz mene, da tako pregrano govorila, ali kaj. Pa menda nisi ti ženin?"

"Kaj si misliš, uboga stvar! Jaz, ki sem se cerkvam zaobljubil in storil sveto prisego. Ali poznaš Brdavsovega Tinčka, ki sem mu storil?"

Vdova je še hujše razmehnila, Brdavsovega Tinčka je pozala, a, kaj za to? On bi bil lahko njen sin, a ne njen ženin. Sicer pa tu nis mislila nikoli na to, da bi se drugi omožila. Niti sanjalo se ji ni o tem, pa naj bi bil pričel drug, postaven in moder moč, ne pa mlad nelakušen fant, ki je menda šele siekel "suknjo belo cesarjevo".

"Kako bi ga ne poznala? Z mojim ranjikom sta bila celo v ro-

du," je zamišljeno omenila vdova.

"Prst bojji!" je iznova poskušil pobožni moč in ves zavzet nadaljeval: "Tistega ti je zbrala bojja previdnost, da bo tvoj drugi moč. In tudi ni napacen mladenič. Premeten je in priden, pa hišo ima in živino. Bobnarica, lep par bo, in sam Bog bo imel veselje nad vama, in sveti Volbenk, ki je močan svetnik, ki bo dal blagoslov."

Bobnarica ni odgovorila. Obnina se je v kot od ognja, da se ne bi videlo, kako je nenadno še hujše zardelo vse njeno obličeje, kakor da je zaplamela kri v licih.

"Ali hudo mlad je še," je ugovarjala žena in zamišljeno in v skrbah sklenila koščene, od dela vse razokane in sube prste.

"Oh, krizana nevesta, oh žalostna devica, mlad je še, mlad je še, le kako govoril! Ali ti ni prav, da je mlad? Kaj pa češ z beloglavcem, ki se ves trese in je mrzel od starosti? Boga zahvali, Bobnarea, zaplekla in zavrska, ker boš dobila mlad križ, vročega fantiča, ki ti bo grel posteljo."

Pohožni romar se je ves razstrel in je malone poskakoval pred osuplo vdovo, ki je zardela od zadrage in sramu. Čudni svat pa je bil v ognju, zaripel v obraz in govoril navdušen še dolgo, dolgo, o sladkostih zakonskega stana in o krepostih mladega fanta. In ko je odhajal, se je že nračilo, od sinjih gor je vela bladna sapka proti zahodnemu obzoru, kjer je bilo grel posteljo.

Pohožni romar se je ves razstrel in je malone poskakoval pred osuplo vdovo, ki je zardela od zadrage in sramu. Čudni svat pa je bil v ognju, zaripel v obraz in govoril navdušen še dolgo, dolgo, o sladkostih zakonskega stana in o krepostih mladega fanta. In ko je odhajal, se je že nračilo, od sinjih gor je vela bladna sapka proti zahodnemu obzoru, kjer je bilo grel posteljo.

"Ali res? Z Brdavsovim Tinčkom? Hi-hi-hi!"

Segavo se je zasmajala, kakor da ni niti trobice nevolje, črta in srda v njenem srcu. Z rokami je zaploskala, stopila natok k materi in se ji naslonila na ramo.

"Oh, povejte!"

Mati Bobnarica se je obrnila in opemela je mati Bobnarica in ni vedela ali naj se jezi nad fantom, ki se je pričel k njej žanit, ali nad hudo, ki ji je vzel ženina. Vendar hudega ni bilo, zakaj še tisto jesen sta se peljala Tilka in Tinček v cerkev, k poroki. Silno je bilo veselje na svatbi in v devetih vseh naokoli ni bilo berača, ki bi se ne bil napolil in najdel med dobrimi svatimi. In mati Bobnarica je plesala polko z ženinom, da se je delal veter na njo, in je bila v obraz hudeča kot zrela buča.

"Ali se je obrnila in vzdihnila. Tonač je bil nedavno tukaj," je zelo počasni spregovorila. "Svetoval mi je tako in mislila sem že govoriti a teboj o tem."

"Ali res, mati?" Hči se je zrenila in nič več ji ni bilo do smeša, ko je slišala govoriti mater.

"Saj se je obrnila in vzdihnila. Tonač je bil nedavno tukaj," je zelo počasni spregovorila. "Svetoval mi je tako in mislila sem že govoriti a teboj o tem."

"Ali res, mati?" Hči se je zrenila in nič več ji ni bilo do smeša, ko je slišala govoriti mater.

"Saj se je obrnila in vzdihnila. Tonač je bil nedavno tukaj," je zelo počasni spregovorila. "Svetoval mi je tako in mislila sem že govoriti a teboj o tem."

Zdaj je Tilka molčala in ni naredila besede, da bi jo spragovala.

"Tinač je dejal, da bo tako za vse najbolja. In on je moder in svet moč. Kaj pa ti misliš?"

Hči se vedno ni naredila besede in se globoko zamislila. V srcu pa ji je vstajala grenačka misel in svetlost, kakor da bi jo nameraval težko okrasti.

"Tako sem sklenila, da bi ga vzel, ako je božja volja tako. In Tonač pravi, da je." Umeknila je to trenutek in pogledala je hudo.

"Misliš sem tudi na te, da bi se ti omotila. Pa sama vidiš, da si je premislila in sami ne moreva biti. Ali ne?"

Tilka bi bila najraje zavpila, da ne, a ni mogla. Zato je zbležla, tekla na vrt in se skrila. V enčah je imela polno solz in po licu so tekle. Težko ji je bilo sreča, in čuvanje osamelosti jo je vse preverjalo.

Hi-hi-hi se je prismejal Tonač v hči. "Danes pa nisem sam, mati Bobnarica! Le poglej, fant sem ti pripelj, ki bo tvoj ženin in mož po boljih in slovenskih postavah!"

Nekako plah je bil mladi ženin, ko je sedel s stricem in pograjan na mizo in skoraj ni upal pogledati v oči Bobnarici, ki je v židani rutni, ki jo je imela okoli vrata, in v modrem široko nabranem kriju sedela na stolu.

"Le zmenita se, le zmenimo se, kako in kaj! Prav lepo se skupaj podstavlja! Bobnarica, tebi sicer ne bo treba kapiti let, nekaj bi jih še prav lahko oddala ženini. No, pa to ni nič hudega! Pamet, to je najboljše, kdor s pometjo orje, dosti načanje. Ali nimam pravati in neveste Bobnaricie!"

"O, prav," je odgovorila in se zagledala v mladega ženina